



ZOOM

na zieleni Biatotęki

„Zoom na zielen Białotęki”

Publikacja powstała w ramach projektu „Zielen i kropka”,
realizowanego przy współpracy z Zarządem Zieleni m.st. Warszawy.

Zarząd Zieleni
m.st. Warszawy



Autorzy: Daniela Grzesińska, Magdalena Krajewska, Anna Niebieszczańska

Redakcja: Kamila Musiałowicz

Opracowanie graficzne: Magdalena Krajewska

Wydawca:

Fundacja alter eko

ul. Nowowiejska 1/3 lok. 24

00-643 Warszawa

www.altereko.pl

Drodzy Czytelnicy,

przekazujemy w Wasze ręce publikację, której celem jest ukazanie przyrody Białoleki oczami jej mieszkańców oraz inspirowanie do podejmowania działań na rzecz lokalnej zieleni.

W pierwszej części prezentujemy wyniki spotkań z mieszkańcami, które zostały zrealizowane w projekcie „Zieleń i kropka”, wraz z Zarządem Zieleni w Warszawie. Podczas spotkań uczestnicy wskazywali miejsca w dzielnicy Białoleka, które według nich odznaczają się szczególnie cennymi walorami przyrodniczymi i zasługują na ochronę.

Mieszkańcy wskazywali ponadto miejsca, które posiadają potencjał do zazielenienia. Wspólnie, udało nam się wypracować prawie 40 lokalizacji dla nowych skwerów, parków i lasów, których utworzenie wpłynęłoby na poprawę jakości życia w tej części miasta. Wyznaczyliśmy wiele miejsc do zachowania naturalnych białoleckich łąk, a także bardzo ważnych dla lokalnego ekosystemu rowów i kanałów.

Miejsca, które pokazywali mieszkańcy to często zapomniane, ukryte perełki natury, które warto chronić.



Drugą część publikacji stanowi poradnik dla lokalnych miłośników przyrody, którzy szukają wskazówek i inspiracji do działania.

Znalazły się tu informacje związane z sadzeniem i właściwą pielęgnacją drzew, krzewów, a także fachowe rady dotyczące zakładania rabat kwiatowych czy łąk.

Przedstawione zostały również miejskie mechanizmy partycypacji społecznej i lokalne przykłady ich wykorzystania.

Mamy nadzieję, że niniejsza publikacja zachęci mieszkańców do włączenia się w społeczną ochronę przyrody, nie tylko na Białolece.

Czy wiesz, że w dzielnicy Białoteka znajdziemy:

87 drzew,
które uzyskały status
pomników przyrody

Wśród nich dominują dęby
szypułkowe, ale pod ochroną
są także lipy, wiazy, topole, jesion,
klon i sosna. Najwyższy chroniony
gatunek to dąb szypułkowy
o wysokości 31,5 m, rosnący
przy ul. Modlińskiej,
a największy obwód ma dąb
– 537 cm rosnący przy
ul. Skierdowskiej.



 rzekę Wisła,
która na terenie dzielnicy
jest objęta ochroną Natura 2000.

Znajduje się tu także
rezerwat przyrody
„Ławice Kietpińskie” 



wieżę dla jerzyków
przy ul. Odkrytej,
postawiona w 2012 r.,
jako pierwszy taki obiekt w Polsce

nietoperze
zamieszkujące min. cmentarz
przy ul. Mehoffera,
gdzie zostały założone specjalnie
przygotowane budki lęgowe.



najwięcej
gniazd
bocianich
w całej Warszawie




 pięknie
 kwitnące taki świeże,
 siedlisko motyli i owadów.
 Petnia one ważną rolę w lokalnym
 systemie przyrodniczym.

Las, 
 który rośnie na terenach nad Wisłą
 to
 tęg wierzbowo-topolowy.
 Jest to bardzo cenny
 przyrodniczo obszar, zamieszkały
 przez rzadkie gatunki ptaków
 i liczne ssaki.




 pola uprawne
 z cennymi zadrzewieniami
 śródpolnymi i dawne sady
 z drzewami owocowymi.

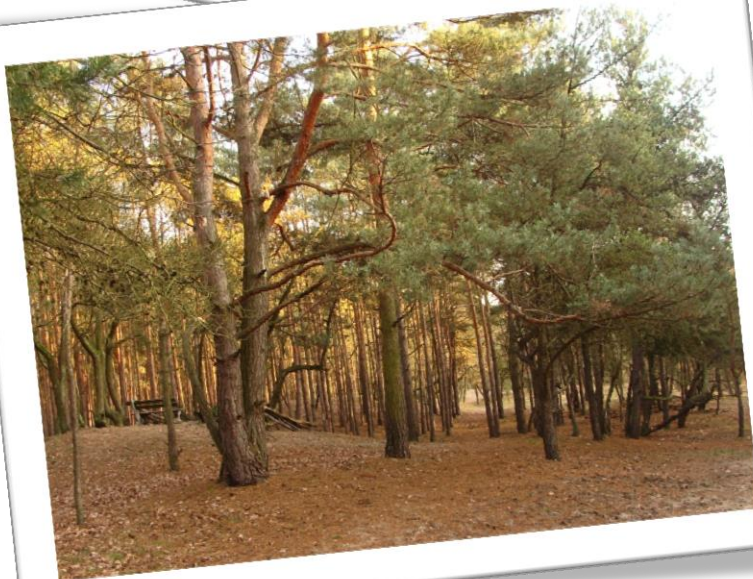

 rzeki, kanały 
 i wiele, czasem ukrytych
 w zakrzewieniach rowów
 melioracyjnych. Ich sieć petni
 bardzo ważną funkcję
 przeciwpowodziową, a ale to także
 miejsce życia wielu zwierząt.

wydmy,
 których wysokość przekracza
 nawet 5 metrów.

Wydmy są porośnięte
 borem sosnowym.



Znajdziesz je m.in. w Lesie Anecin



ZIELEŃ OCZAMI MIESZKAŃCÓW

W trakcie realizacji projektu „Zieleń i kropka” prowadziliśmy spotkania z mieszkańcami w różnych częściach dzielnicy, a także udostępniliśmy ankietę elektroniczną dotyczącą zieleni. Podczas spotkań, wspólnie diagnozowaliśmy lokalne problemy, aby następnie szukać rozwiązań. Dokonaliśmy inwentaryzacji miejsc, które powinny zostać zachowane jako zielone tereny, lub na których można wprowadzić zieleń, w formie nasadzeń i udostępnić mieszkańcom jako parki, skwery, zieleńce, łąki, ogrody społeczne czy kwietniki.



Dlaczego zieleń w mieście jest ważna?

Zieleń pełni istotną rolę w kształtowaniu jakości życia w mieście. Wpływa bezpośrednio na szereg kwestii związanych z jakością powietrza, ale także oddziałuje na psychikę i subiektywny odbiór przestrzeni, w jakiej żyjemy. Nieoceniony jest również jej wpływ na możliwości życia w mieście zwierząt, których na Białotęcie nie brakuje. Planowe i odpowiedzialne podejście do zieleni może przyczynić się do znacznej poprawy jakości życia mieszkańców na wielu płaszczyznach. Mówiąc o zieleni mamy na myśli nie tylko drzewa, ale także krzewy, pnącza, łąki, trawniki, czy kwiaty.

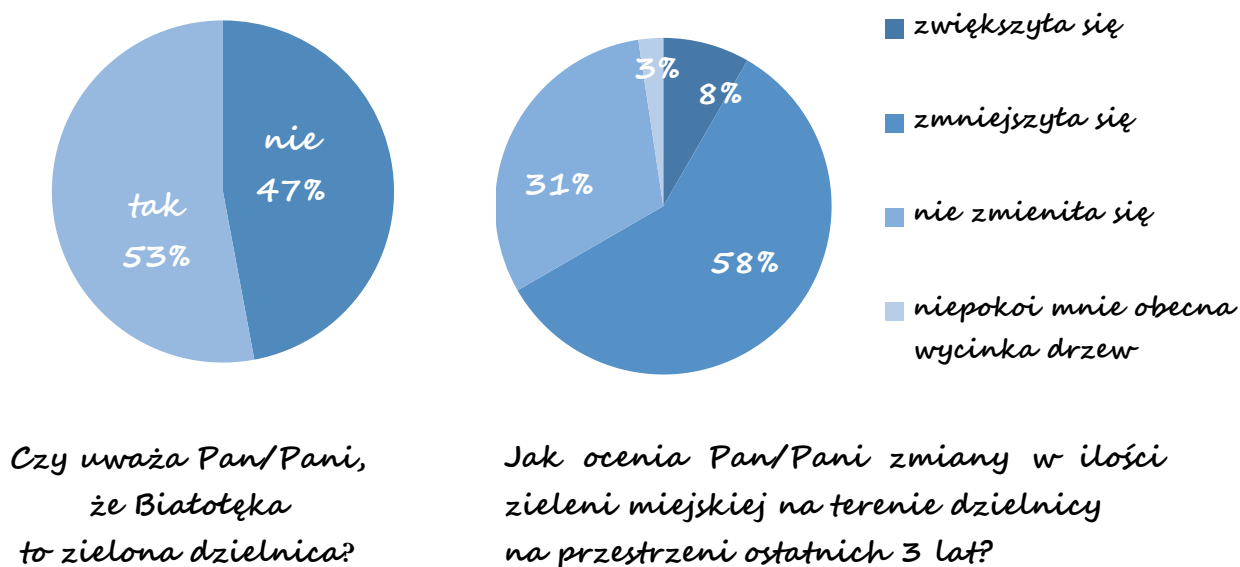
- **emisja tlenu** – jedno zdrowe, ok. 10 metrowe drzewo produkuje ok. 118 kg tlenu rocznie, co stanowi wartość zapotrzebowania na tlen dorosłego człowieka. (Źródło: „Drzewa zielony kapitał miast”, Szczepanowska, Sitarski, Warszawa 2015r.);
- **oczyszczanie powietrza** – duże drzewo może pochłoniąć tyle CO₂, ile wytwarzają dwa gospodarstwa domowe; 100 drzewa usuwa do

454 kg zanieczyszczeń rocznie. (Źródło: „Bezcenne drzewa”, Jacek Borowski, 2011);

- **stanowią barierę dla zanieczyszczeń** pochodzących z samochodów, oraz przed hałasem. Dobrze zaprojektowana bariera może ograniczyć hałas o połowę (źródło: „Bezcenne drzewa”, Jacek Borowski, 2011);
- **obniżanie temperatury w upalne dni**, nawet o 28 stopni! (różnica pomiędzy nagrzanym asfaltem, a terenem pod koronami drzew). (źródło: Bednarek, 1984);
- **redukcja prędkość wiatru** nawet do 50%, co pozwala na oszczędniejsze ogrzewanie domu. (źródło: „Drzewa zielony kapitał miast”, Szczepanowska, Sitarski, Warszawa 2015r.);
- **zwiększenie retencji wody**, to znaczy zmniejszanie tempa spływu wody deszczowej, a tym samym zmniejszanie zagrożenia podtopień i zalewania ulic;
- **przestrzeń bytowania i zamieszkania dla zwierząt miejskich**;
- **wpływ na poprawę psychiki mieszkańców** (źródło: Ulrich, 1993);
- **pozytywny wpływ na rozwój i zdrowie dzieci** – lekarstwo na tzw. „deficyt przyrody” (źródło: „Ostatnie dziecko lasu” Richar Lour, 2016);
- **wzrost wartości mieszkań** położonych w otoczeniu zieleni (stąd liczne nazwy osiedli związane z przyrodą np. „Zielona Dolina”, „Zielona Polana”, czy „Natura”).



Opinie mieszkańców i fakty dotyczące białotęckiej zieleni



Ponad połowa osób postrzega Białotekę jako zieloną dzielnicę. Zdecydowana większość mieszkańców zauważa zmiany w ilości zieleni w okolicy w ostatnich latach, z czego prawie 60% zaobserwowało, że jej ilość się zmniejszyła. Część osób jest zaniepokojona aktualną wycinką drzew w dzielnicy. 31% osób uważa, że ilość zieleni w ciągu ostatnich trzech lat w najbliższej okolicy nie zmieniła się.

Jakie są fakty? Rzeczywiście, ilość zieleni w dzielnicy znacznie się zmniejszyła. Według danych przekazanych przez Urząd Dzielnicy (w odpowiedzi na interpelację radnej dzielnicy), w latach 2014 – 2017 (do końca września) wycięto 9 202 drzew, a w zamian posadzono 2 178. Oznacza to, iż w przeciągu 3,5 roku zniknęło z terenu Białoteki ponad 7 tysięcy drzew, a ich strata nie została niczym zastąpiona. Dodatkowo, bardzo trudno jest oszacować ilość wyciętych drzew w pierwszej połowie 2017 roku, w tym czasie nie było obowiązku zgłaszania wycinek z terenów prywatnych. Z informacji otrzymanych od mieszkańców wiadomo jednak, że wiele osób wykorzystało ten okres na usunięcie setek lub nawet tysięcy drzew. Przełom 2017 i 2018 roku to czas ogromnych wycinek w dzielnicy, w okolicy Kanału Żerańskiego. Pierwsza obejmuje prawie 700 drzew wzdłuż ulicy Modlińskiej, które zostaną wycięte pod budowę kolejnego osiedla, a druga dotyczy ok. 4000 drzew pod budowę gazociągu.

Parki i lasy w dzielnicy

Spośród miejsc wymienianych przez mieszkańców jako ulubionych zielonych najczęściej pojawiły się:

- | | |
|---------------------------------------|-----------------------------------|
| ■ Park Magiczna (17,9% ankietowanych) | ■ brzeg Wisły (1,2%) |
| ■ Park Picassa (13,1%) | ■ brzeg Kanału Żerańskiego (1,2%) |
| ■ Park Henrykowski (9,5%) | ■ Las Anecin (1,2%) |
| ■ Park Ceramiczna (1,2%) | |

Zielone zasoby Białoteki

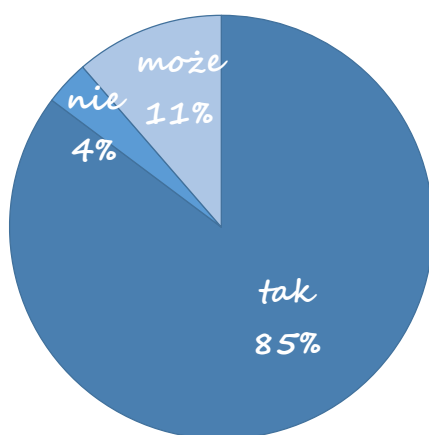
Według oficjalnych danych (www.bialoleka.waw.pl) na terenie Białoteki znajdują się cztery parki: Henrykowski, Picassa, Ceramiczna i Strumykowa. W celu unaocznienia ograniczonego dostępu mieszkańców do parków, porównajmy ją z normą wypracowaną przez miasto Hamburg, które tworzy Zieloną Sieć i w 2011 roku otrzymał tytuł Zielonej Stolicy Europy. Według tamtejszych władz, każdy mieszkaniec powinien mieć lokalny park w odległości nie więcej niż 300 m od miejsca zamieszkania

(w Hamburgu jest to 89% ludności). Gdyby Dzielnica Białołęka stosowała takie standardy, wówczas okazałoby się, że tylko mieszkańcy ok. 2% terenów dzielnicy ma parki w zasięgu krótkiego spaceru.

Białołęka plasuje się także na końcu szeregu w zestawieniu powierzchni terenów rekreacyjno-wypoczynkowych. Znajduje się tu ich 13 ha, a dla porównania na Mokotowie jest 178 ha, a na Pradze Południe 186 ha. (źródło: Panorama Dzielnicy Warszawa na podstawie danych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego opracowanych przez Główny Urząd Geodezji, 2013 rok). Dzielnica zajęła także drugie od końca miejsce w rankingu odsetka powierzchni parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej (źródło: „Ranking dzielnic Warszawy pod względem atrakcyjności warunków życia, Urząd Statystyczny w Warszawie, 2013).

Wielu mieszkańców, w ankiecie, wskazywało lasy jako swoje ulubione zielone przestrzenie. O ile parków jest w dzielnicy niewiele, to lasów jest ok. 900 ha, czyli zajmują ok. 12% powierzchni. Średnia dla całej Warszawy wynosi ok. 14%. Lasy stanowią bogate siedlisko życia wielu zwierząt, w tym rzadkich ptaków (np. zimorodek, bocian zielony, dzięciołek, czy nawet orzeł bielik) i dużych ssaków (np. łosie czy sarny). Szczególnie cenne są nadwiślańskie łęgi, stanowiące istotny korytarz ekologiczny. Pełnią także ważną funkcję dla bezpieczeństwa powodziowego retencjonując wodę. Tereny te zostały objęte ochroną Natura2000 „Dolina Środkowej Wisły” jako szczególnie cenne dla ochrony ptaków i siedlisk. Na terenie dzielnicy wyznaczono także dwa rezerваты przyrody: „Łęgi Czarnej Strugi” i „Ławice Kiepińskie”.

Ogrody przy szkołach i przedszkolach

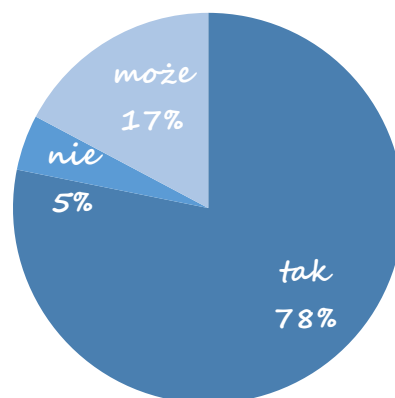


Czy przy szkołach i przedszkolach powinny powstawać ogródki, w których dzieci mogłyby samodzielnie sadzić roślin, uprawiać grządki warzywne i ziołowe?

Mieszkańcy Białołęki wskazują na jednoznaczne poparcie dla tworzenia ogrodów przy placówkach oświatowych. W ramach projektu „Zieleń i kropka” udało nam się zazielenić sześć ogrodów przy szkołach i przedszkolach w dzielnicy. Przy wsparciu zewnętrznych podmiotów pozyskaliśmy i posadziliśmy ponad 800 krzewów, kwiatów i ziół, oraz kilkanaście drzew. Głównymi barierami, które spotykaliśmy we współpracy z placówkami był brak zaangażowania dyrekcji placówki i rodziców, a także brak wiary w to, że uczniowie poradzą sobie z sadzeniem i pielęgnacją zieleni. Doświadczenie uzyskane przy realizacji projektu pokazało, iż dzieci i młodzież, jeśli tylko zostaną włączeni w proces tworzenia ogrodów: projektowanie i realizację, angażują się pełnią sił i są bardzo chętni do tworzenia ogrodu, jak i deklarują późniejszą opiekę nad nim.

Szkoły i przedszkola mogą pozyskiwać pomoc w tworzeniu zielonych przestrzeni na wiele sposobów. Jednym z nich jest nawiązywanie współpracy z organizacjami pozarządowymi wspierającymi takie inicjatywy. Mogą także samodzielnie zwracać się o podarowanie roślin do szkółek i sklepów ogrodniczych, których w dzielnicy nie brakuje. Przy tworzeniu ogrodu niezbędni są specjaliści, którzy doradzą w kwestii zagospodarowania terenu, uprawy i odpowiedniego doboru roślin. Jeśli w placówce nie ma takiej osoby, wówczas warto poszukać wolontariuszy przyrodników i architektów krajobrazu wśród rodziców i dziadków podopiecznych. Często okazuje się, że to właśnie ich zaangażowanie jest niezwykle istotne i pomocne przy realizacji zielonych inicjatyw. Dodatkowo, skupianie środowiska lokalnego wokół idei ogrodu wpływa na budowanie więzi w społeczności oraz tworzy trwałe powiązania międzypokoleniowe. Praktyczne rady związane z założeniem i opieką nad ogrodami przyszkolnymi zostały opracowane i opublikowane w elektronicznym poradniku pn. „Nauka idzie w ogród” (materiał jest dostępny na stronie: www.altereko.pl).

Łąki kwietne



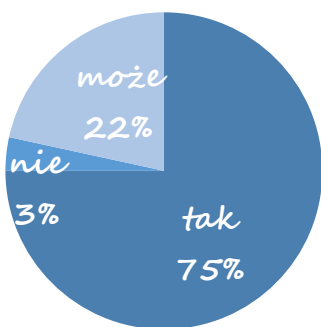
Czy chciałby Pan/Pani, aby w dzielnicy powstawały łąki kwietne?

Łąki miejskie stają się coraz bardziej popularnym zjawiskiem w Warszawie. Mieszkańcy Białołęki także wyrażają duże poparcie dla tej idei, co obrazują corocznie składane do Budżetu Partycypacyjnego projektu w tym zakresie.

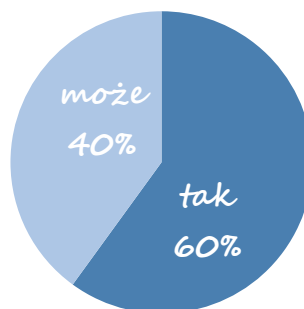
Na terenie dzielnicy występuje wiele łąk naturalnych, których nie trzeba tworzyć, zakładać. Te niezagospodarowane polany, wiosną i latem, tworzą wielobarwne połacie pełne różnorodnych kwiatów łąkowych wabiących motyle, zapylacze i inne owady. W wielu przypadkach, aby zachować te istniejące łąki, warto „sformalizować” je i ograniczyć koszenie. Niezwykle istotnym aspektem łąk jest edukacja dzieci i dorosłych, zarówno w zakresie poznawania gatunków roślin, jak i owadów zapylających i ich niezastąpionej roli w życiu człowieka. Dzięki tabliczce informacyjnej mieszkańcy będą mieć świadomość celowości zabiegu, który z pozoru może zdawać się zaniedbaniem. Takie działania podejmują inne miasta, m.in. Kraków, który zaprzestał koszenia części terenu na Błoniach Krakowskich. Tablica informacyjna może zawierać także informacje dotyczące rosnących gatunków, a także owadów i roli łąki w zachowaniu bioróżnorodności w mieście.

W dzielnicy są także miejsca, w których można założyć łąki na obecnie istniejących trawnikach. Mieszkańcy wskazywali m.in. tereny wzdłuż zielonego torowiska na Tarchominie oraz w parkach. Do realizacji takiej inicjatywy można wykorzystać miejskie mechanizmy wspierające pomysły mieszkańców, tj. Budżetu Partycypacyjnego i Inicjatywy Lokalnej.

Ogród społeczny



Czy w dzielnicy powinien powstać ogród społeczny?



Czy włączyłaby się Pani/Pan w tworzenie ogrodu i jego pielęgnację?

Utworzenie otwartego, publicznego ogrodu jest jednym z pomysłów, na które wskazywali mieszkańcy dzielnicy podczas spotkań. W propozycjach wymieniano kilka lokalizacji, ale najczęściej był to teren położony na zielonym skwerze na rogu ulic Mehoffera i Strumykowej. Jest to o tyle ciekawa propozycja, iż w sąsiedztwo powstaje skwer „Ogrody Mehoffera”, który został wybrany do realizacji spośród pomysłów zgłaszanych w Budżecie Partycypacyjnym 2017. Jedno ze spotkań plenerowych zostało poświęcone właśnie temu tematowi.

Mieszkańcy chcieliby stworzyć przestrzeń zieloną, porośniętą drzewami i krzewami owocowymi, z kwiatami i ławkami. Oczekują zróżnicowanego charakteru ogrodu, w którym uprawiać będą mogli zarówno owoce, warzywa, jak i kwiaty. Przeciętnie ankietowani wskazywali, że są w stanie poświęcić od 1 do 2 godzin tygodniowo na prace ogrodowe. Planując założenie ogrodu warto także zastanowić się nad wyzwaniem, które stoją przed grupą mieszkańców z takim pomysłem. Bardzo istotną kwestią na etapie planowania i tworzenia ogrodu jest zaangażowanie mieszkańców w ideę budowania i pielęgnacji miejsca. Ogród wymaga stałej opieki, w zasadzie o każdej porze roku. Warto zatem rozpropagować pomysł założenia ogrodu i zgromadzić wokół niego osoby, które będą skłonne poświęcić określony czas w tygodniu na opiekę nad roślinami, oraz zajmowanie się sprawami organizacyjnymi i formalnymi. Wybierając miejsce należy wziąć pod uwagę kwestie praktyczne, np. aby możliwe było podłączenie do źródła wody, czy też dostęp do miejsca bezpiecznego składowania narzędzi.

Wiedza ogrodnicza jest jedną z podstawowych kwestii, jeśli chcemy stać się miejskimi ogrodnikami. Warto zasięgnąć opinii i rad osób doświadczonych, szczególnie w kwestii miejskiego ogrodnictwa. W Warszawie działa kilka ogrodów społecznych, w działalność których zaangażowane są zazwyczaj otwarte osoby, które chętnie podzielą się wiedzą. Na samej Białołęce istnieje już jeden ogród społeczny, przy Centrum Aktywności Lokalnej „3 pokoje z kuchnią”. Tamtejsi ogrodnicy stale udoskonalają przestrzeń, m.in. korzystając z wsparcia Inicjatywy Lokalnej, a więc posiadają nie tylko wiedzę praktyczną w zakresie uprawy, ale także zarządzania ogrodem.

W Warszawie istnieją dwa główne mechanizmy, pozwalające na pozyskanie wsparcia w inicjatywach społecznych, są to Inicjatywa Lokalna oraz Budżet Partycypacyjny. Porównując ich zastosowanie przy zakładaniu ogrodu, wydaje się, iż to Inicjatywa Lokalna będzie bardziej użyteczna, gdyż stawia na angażowanie się mieszkańców w cały proces wykonawczy. Można zatem zaprojektować ogród, zaproponować rośliny, wykonać donice, przygotować grunt itp. Budżet Partycypacyjny może być pomocny w dalszym rozwoju ogrodu, gdyż z wykorzystaniem tego mechanizmu, możemy np. otoczyć ogród żywopłotem, czy też wyposażyć w skład na narzędzia, czy leżanki, hamaki itp. Warto pamiętać,

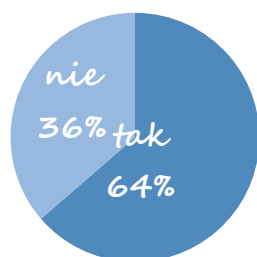
iż w Budżecie Partycypacyjnym wszystkie prace wykonawcze są zlecane podmiotom zewnętrznym. Należy zatem dobrze przygotować się planując ogród i skutecznie wykorzystać możliwości.

Partycypacja mieszkańców

Przestrzeń publiczna, czyli jaka? Niczyja, czy moja, nasza, wspólna? Z tym pytaniem, zagadnieniem i zjawiskiem boryka się wiele miejsc w Warszawie. Często mieszkańcy mają oczekiwania związane z tym, iż to ktoś inny, nie oni, powinni zajmować się pielęgnacją przestrzeni wspólnych. Coraz częściej jednak warszawiacy biorą sprawy w swoje ręce i razem z sąsiadami opiekują się skwerami, zieleńcami, czy roślinnością na osiedlu. Na nowych osiedlach, w większości przypadków zatrudniane są firmy, których pracownicy zajmują się dbaniem o zieleń, sprzątaniem i innymi pracami porządkowymi. Czy jest tam jeszcze miejsce na ogrodnicze działania mieszkańców?

Zapytaliśmy mieszkańców Białotęki o dwie kwestie związane z tym zagadnieniem: o to czy podejmują

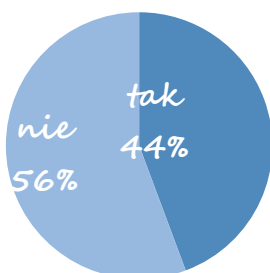
*Czy podejmuje Pani/Pan
jakieś działania pielęgnacyjne
w stosunku do zieleni
np. osiedlowej?*



działanie pielęgnacyjne w stosunku do lokalnej zieleni i czy czują się gospodarzami zieleni w dzielnicy.

Ponad połowa zapytanych osób podejmuje działania związane z pielęgnacją terenów zieleni w swojej okolicy. Wśród wymienianych najczęściej pojawiały się: podlewanie i sadzenie (po 21%), inwentaryzacja zieleni (11%), pienenie (9%). Mieszkańcy także przycinają żywopłoty, sprzątają, kupują sadzonki i interweniują do służb miejskich jeśli zachodzi taka potrzeba.

*Czy czuje się Pani/Pan
gospodarzem zieleni
na terenie dzielnicy?*



Dbanie i angażowanie się w sprawy lokalnej zieleni nie idą w parze z poczuciem bycia gospodarzem zieleni. Być może taka sytuacja wynika z braku formalnych mechanizmów włączających mieszkańców z zarządzanie zielenią. Jedną z możliwości, która może zachęcać lokalną społeczność do angażowania się w działania na rzecz zieleni, a także wzrostu poczucia sprawczości i odpowiedzialności, jest przekazywanie mieszkańcom

wybranych przestrzeni miejskich do zagospodarowania. Z taką inicjatywą wyszła Dzielnica Śródmieście, która wyznaczyła ponad 100 miejsc, w których mieszkańcy mogą sądzić i pielęgnować rośliny.

Chęć partycypowania mieszkańców dzielnicy w sprawach zieleni obrazują także wnioski składane do Budżetu Partycypacyjnego. Jak wynika z analizy liczby projektów zgłaszanych do na Białotęce w trzech ostatnich edycjach, z każdym rokiem wzrasta liczba projektów w kategorii zieleń miejska i ochrona środowiska.

Edycja	2016	2017	2018
Ilość projektów zgłoszonych w kategorii zieleń miejska i ochrona środowiska	33	35	44
Ilość wszystkich zgłoszonych projektów	149	180	199
Procentowy udział zgłoszonych projektów zielonych	22%	19%	22%

Zapytaliśmy mieszkańców o to, czego im brakuje na Białołęce w kwestii zieleni. Spośród uzyskanych odpowiedzi otwartych dominuje brak:

- zielonych przestrzeni: parków i skwerów („nie placów zabaw tylko prawdziwych zieleńców, żeby rozłożyć koc i odpocząć”);
- drzew i krzewów, także przy chodnikach i ulicach;
- zagospodarowania zieleni nad rzekami i kanałami;
- ochrony zieleni;
- pielęgnacji zieleni;
- przemyślanego zarządzania, planów, koncepcji dla całej dzielnicy;
- odpowiedzialności urzędniczej;

Zapytaliśmy mieszkańców za co cenią Białołękę w kwestii zieleni:

Dominujące odpowiedzi to:

- lasy
- dzikie tereny
- wał wiślany
- naturalność
- łąki i rzeki
- cisza

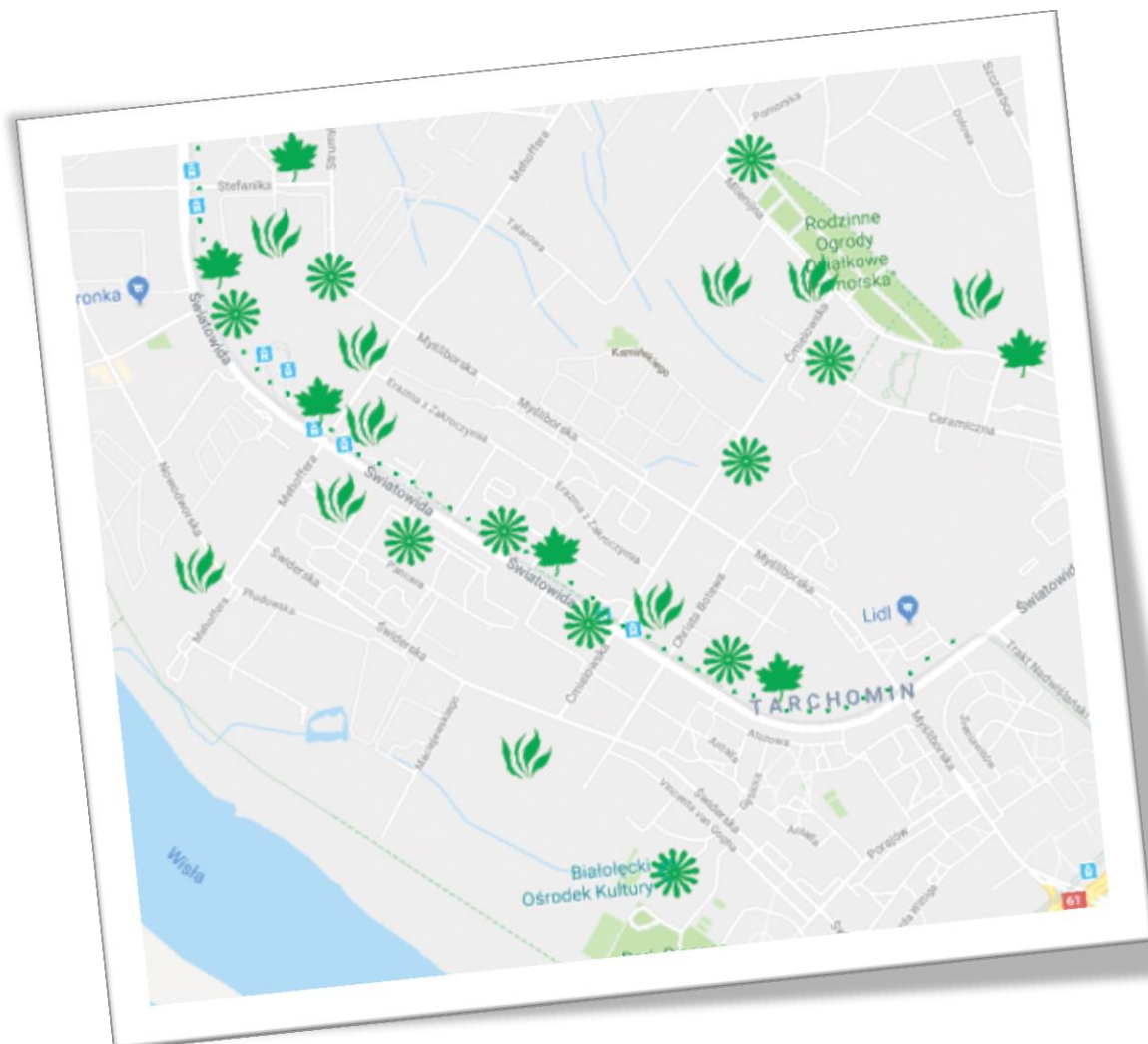
Mapy potrzeb mieszkańców

Podczas spotkań z mieszkańcami dużo czasu poświęciliśmy na identyfikację miejsc, które mają potencjał na nowe parki, skwery, zieleńce, ale także nowe nasadzenia przyuliczne. W dzielnicy nadal znajduje się wiele niesformalizowanych zielonych przestrzeni m.in. zadrzewiania i łąki. Mieszkańcy wyrażają obawy co do tego, czy tereny te pozostaną nadal zielone i poprzez uczestnictwo w naszych spotkaniach chcieli wyrazić sprzeciw dla zabudowywania dzielnicy. Sytuację przestrzeni zielonych, które aktualnie nie są formalnie uznane za tereny rekreacji lub lasy i niepokoją mieszkańców, reprezentują cztery typy:

- miejsce zieleni należące do m.st. Warszawy, ale w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego jest przeznaczone pod zabudowę;
- miejsce zieleni należące do m.st. Warszawy, ale nie ma dla niego opracowanego miejscowego planie zagospodarowania przestrzennego;
- miejsce zieleni należące do prywatnego właściciela i w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego jest przeznaczone pod zabudowę;
- miejsce zieleni należące do prywatnego właściciela i nie ma dla niego opracowanego miejscowego planie zagospodarowania przestrzennego.



Poniżej przedstawiamy mapę potrzeb i propozycji mieszkańców w zakresie utworzenia nowych terenów zieleni, lub sformalizowania i uporządkowania istniejących, oraz miejsc wykonania nasadzeń.



Pomysły na zielen na obszarze Tarchomina



Parki, skwery i lasy

- Teren pomiędzy ul. Mehoffera a ul. Strumykową, tam gdzie ma powstać park „Ogrody Mehoffera” – wszystkie działki od osiedli, aż do ul. Mehoffera: „Park – rosną tam piękne pomnikowe drzewa. Teren znajduje się pomiędzy osiedlami, których mieszkańcy nie mają w okolicy żadnego terenu rekreacyjnego”.
- Teren lasu pomiędzy ul. Ćmielowską, a ul. Pomorską: „Park leśny – duży teren zielony, pozostawić jak najwięcej drzew i jak największy teren”.
- Teren pomiędzy wałem wiślanym, BOK-iem, ul. Świderską i ul. Maciejewskiego: „Park – teren z dużą ilością ławek, łąka kwietna, ogród społecznościowy, biblioteka plenerowa, ścieżki biegowe, itp.”.
- Teren pomiędzy ul. Światowidą, ul. Ćmielowską, ul. Myśluborską i ul. Botewą: „Centralny Park”.
- Las pomiędzy ul. Modlińską, działkami ROD przy ul. Milenijnej a cmentarzem, Las Anecin: „Cały las do zachowania (wykup terenów prywatnych)”.

- Teren pomiędzy ul. Nowodworską, a terenem należącym do Kościoła św. Jakuba na ul. Mehoffera: „Zagospodarowanie terenu miejskiego na skwer”.
- Teren pomiędzy ul. Światowida, a ul. Mehoffera, skrawek od strony bazarku: „Skwer do zagospodarowania: ławki, drzewka, chodniki”.
- Teren pomiędzy ul. Światowida, ul. Stefanika, ul. Mehoffera, ul. Strumykową: „Utworzenie parku, ustawienie ławek, alejki”.
- Teren zielony przy skrzyżowaniu ul. Ćmielowskiej i ul. Milenijnej: „Idealne miejsce na skwer, są tam już stare drzewa owocowe, wymaga jedynie uporządkowania, można ustawić tam domek dla owadów i ptaków oraz ławki dla spacerowiczów”.
- Skwer przed wejściem na bazar przy ul. Światowida i ul. Mehoffera.
- Róg ul. Światowida i ul. Mehoffera to miejsce na skwer od strony ul. Pancera” i posadzenie drzew. „Prace powinny rozpocząć się od badania gleby, ponieważ wszelkie nasadzenia na tym terenie w krótkim czasie umierają. Proponuję od strony ul. Mehoffera utworzyć szpaler drzew (różne odmiany klonów), natomiast w głębi kompozycja z krzewów, np. tawuła wanhatta, dereń czerwony i zielony”.



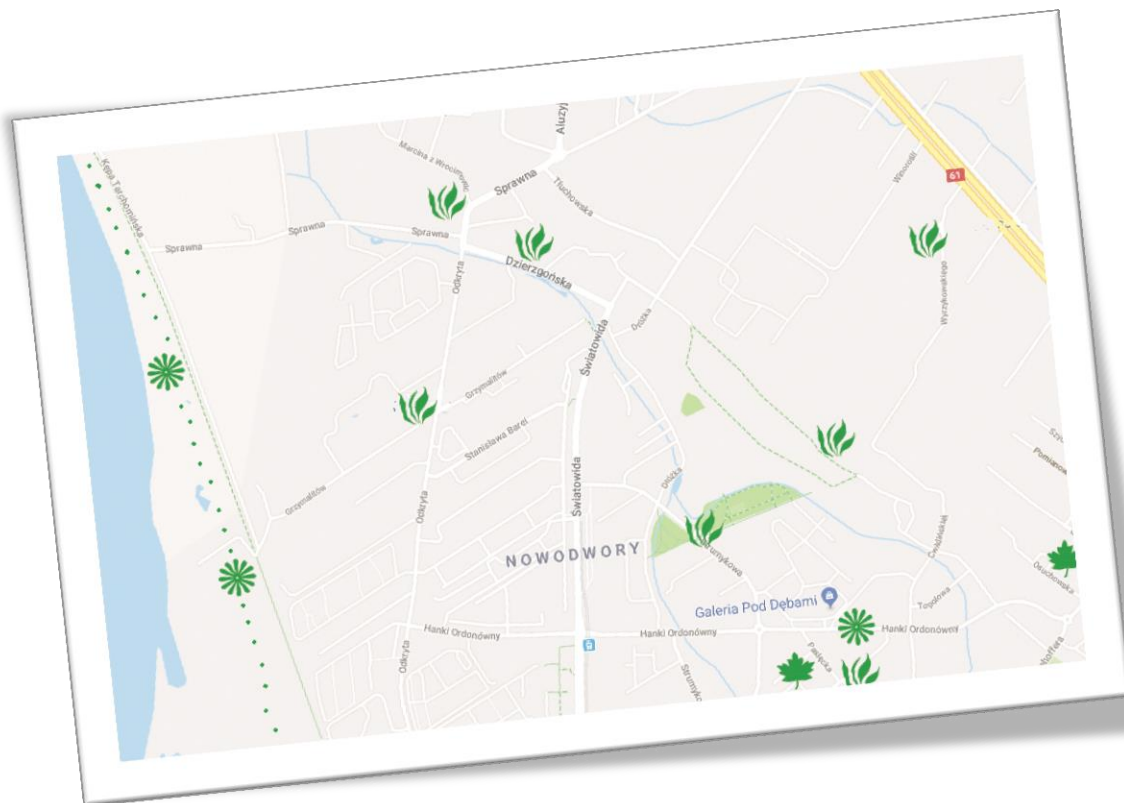
Ogrody społeczne, łąki kwietne, rabaty kwiatowe

- Teren Białotęckiego Ośrodka Kultury: „Ogród społeczny przy BOK-u. W ciągu roku szkolnego dzieci mogą się opiekować, a latem mieszkańcy”.
- Teren pomiędzy osiedlem przy ul. Ćmielowskiej, ul. Ceramicznej, a ul. Ćmielowską: „Łąka kwietna”.
- Teren pod blokiem na skrzyżowaniu ul. Światowida i ul. Ćmielowskiej: „Naprzeciwko bazarku, jest kwiatnik, ale zaniedbany z chwastami. Idealny na kwiaty, które zresztą kiedyś tam rosły”.
- Teren pomiędzy osiedlem, a kościołem przy ul. Ćmielowskiej: „Łąka kwietna i hotel dla owadów”.
- Teren pomiędzy ul. Mehoffera, a ul. Strumykową, koło Przepompowni: „Łąka kwietna przy Przepompowni „Nowodwory”.
- Teren przy ul. Milenijnej, przy wejściu do Lasu Anecin od strony ogródków działkowych, naprzeciwko Parku Ceramiczna: „Łąka kwietna”.
- Osiedle przy ul. Pancera: „Duże skwery, na których można utworzyć łąki kwietne”.
- Łąki kwietne wzdłuż torów tramwajowych na Tarchominie.
- Kwiaty wzdłuż ul. Światowida pomiędzy ul. Milenijną, a sklepem Carrefour.



Drzewa, krzewy

- Drzewa w okolicy skrzyżowania ul. Strumykowej z ul. Stefanika: „Drzewa przy ul. Strumykowej”.
- Ul. Światowida, pomiędzy ul. Botewą, a ul. Myśliborską: „Posadzenie drzew wzdłuż ul. Światowida”.
- Krzewy wzdłuż ul. Milenijnej.
- Ul. Światowida po przebudowie trasy tramwajowej: „Pozostały duże pasy zieleni, które warto zagospodarować poprzez: posadzenie krzewów i kwiatów wzdłuż torów tramwajowych lub/i wykonanie łąk kwietnych pomiędzy torowiskami oraz ustawienie ławeczek”.



Pomysły na zielen na obszarze Nowodworów



Parki, skwery i lasy

- Teren pomiędzy ul. Sprawną, a ul. Marcina z Wrocimowic: „Naturalny teren zielony – las”.
- Teren pomiędzy ul. Odkrytą, ul. Grzymaliłow, a wałem: „Od strony ul. Odkrytej skwer, bliżej wału teren leśny”.
- Teren wzdłuż ul. Dzierżgońskiej: „Pozostawić naturalny pas zieleni”.
- Teren pomiędzy ul. Strumykową i ul. Topolową: „Utrzymanie w tym miejscu lasu, postawienie ławek, stworzenie ścieżek”.
- Ul. Wyrzykowskiego (okolice osiedla Palladium): „Gotowy teren z drzewami do zachowania pod las lub park”.
- Ul. Leśnej polanki przy skrzyżowaniu z ul. Wyrzykowskiego: „Teren należący do miasta, jeszcze teren zielony, ale zaniedbany, idealne miejsce do utworzenia mini parku z placem zabaw, w tym samym rejonie rosną dęby pomnikowe – postaranie się o ich zachowanie”.
- Teren gdzie pod ziemią znajduje się odpływ z Oczyszczalni Ścieków Czajka: „nie można na powierzchni nic budować, ale można tam zagospodarować zielen: np. stworzyć park linearny od ul. Modlińskiej do Wisły (nasadzenia: krzewy, drzewa, byliny, ławki, łąka kwietna)”.
- Uprzątnięcie lasu wokół Oczyszczalni Ścieków Czajka na Choszczówce: „posprzątnięcie śmieci i utworzenie parku leśnego – utworzenie ścieżek i ławek.”



Ogrody społeczne, łąki kwietne, rabaty kwiatowe(kwiatek)

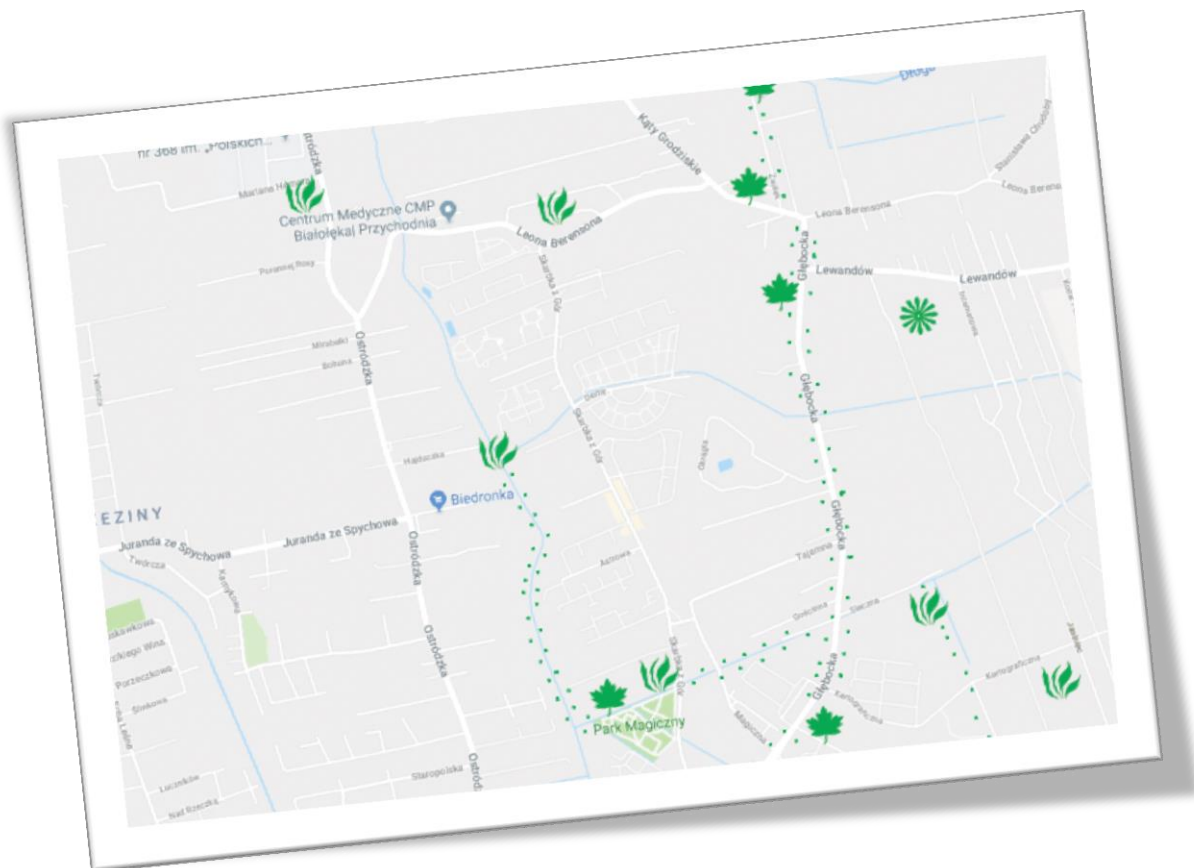
- Utworzenie ogrodu społecznego w okolicach wału wiślanego – mieszkańcy wskazali tą okolicę jako miejsce spacerów i tereny gdzie często spędzają czas na łonie natury. Ogród społeczny w tamtej okolicy był by miejsce spędzania aktywnie czasu w kontakcie z ogrodnictwem. Warto zwrócić uwagę na żyzność tamtejszej gleby.
- Wzbogacenie skwerów o kwiaty na całej Białoleśce (kwiaty ograniczyłyby dewastacje skwerów) - najbliższy skwer przy ul. H. Ordonówny pomiędzy ul. Topolową, a ul. Pasłęcką.



Drzewa, krzewy

- Nasadzenia drzew na osiedlu przy ul. Pasłęckiej (po stronie parku Strumykowa).
- Osiedle przy ul. Osuchowskiej – zniszczono tam zabiegami pielęgnacyjnymi drzewa – mieszkańcy zwrócili uwagę na możliwość nowych nasadzeń drzew.

- Krzewy i drzewa przy wszystkich ulicach.
- Zachęcanie mieszkańców do zakładania kwiatników i ogrodów na osiedlach i balkonach.



Pomysły na zieleń na obszarze Zielonej Białogóry



Parki, skwery i lasy

- Utworzenie parku pomiędzy ul. Geometryczna, ul. Kartograficzna i ul. Jasieniec.
- Utworzenie parku na granicy ul. Siecznej, ul. Kartograficznej i ul. Geometrycznej: „Dawny obszar PGR Lewandów – Park Lewandów. Z portalu 'Białogóra jest jedna': Szansę na to widzimy w planach zagospodarowania przestrzennego dawnego obszaru PGR Lewandów u zbiegu ulic Głębockiej i Kartograficznej. Zgodnie z informacją uzyskaną od burmistrza Białogóry, pana Dariusza Kacprzaka na działce nr 3/88 z obrębu 4-16-38 powstanie w najbliższych latach kompleks oświatowy. Co istotne jest to jedyna tak dużych rozmiarów działka w tym rejonie nienależąca do osoby prywatnej. Działka ta ma ok. 4,6 ha powierzchni a to oznacza, że poza planowaną szkołą podstawową, można stworzyć pokaźnych rozmiarów park dla mieszkańców.”
- Teren zielony, miejski ul. Ostródzka i ul. Hemara.
- Teren wzdłuż Kanału, który płynie z Kanału Żerańskiego i łączy się z Kanałem z Lewandowa : „Aleja z nasadzeniami, zachowanie ciągłości szlaku wzdłuż, krzewy, skwery, infrastruktura – utworzenie ścieżek rowerowych/ alejek spacerowych o powierzchniach biologicznie czynnych wzdłuż cieków wodnych wraz z infrastrukturą (ławki, oświetlenie solarne), wraz z przejściem dla żab (płazów), oznakowaniem przejść dla zwierząt np. jeży, saren, łosi.”
- Utworzenie kontynuacji Parku Magiczna. „Takiego dla dorosłych, trochę „dzikiego”, leśnego, z ławkami, ścieżkami, taki zielony teren byłby buforem dla zanieczyszczeń i poprawiłby powietrze w okolicy, trzeba tu posadzić dużo drzew – w kwartale ulic: Magiczna, Głębocka, Skarbka z Gór. Warto dodać, iż wzdłuż całej ulicy Skarbka z Gór nie rośnie ani jedno drzewo!”
- Skrzyżowanie ul. Skarbka z Gór i ul. Berensona. Działka nr 9/7. „Zagospodarowanie zieleni, urządzenie i uporządkowanie, dosadzenie drzew lub krzewów. Skwer z miejscami do siedzenia”.

- Teren pomiędzy ul. Annopol, ul. Włodkowica i ul. Białołęcką: „Przekształcenie miejskich terenów park (+ ewentualnie wykup gruntów)”.



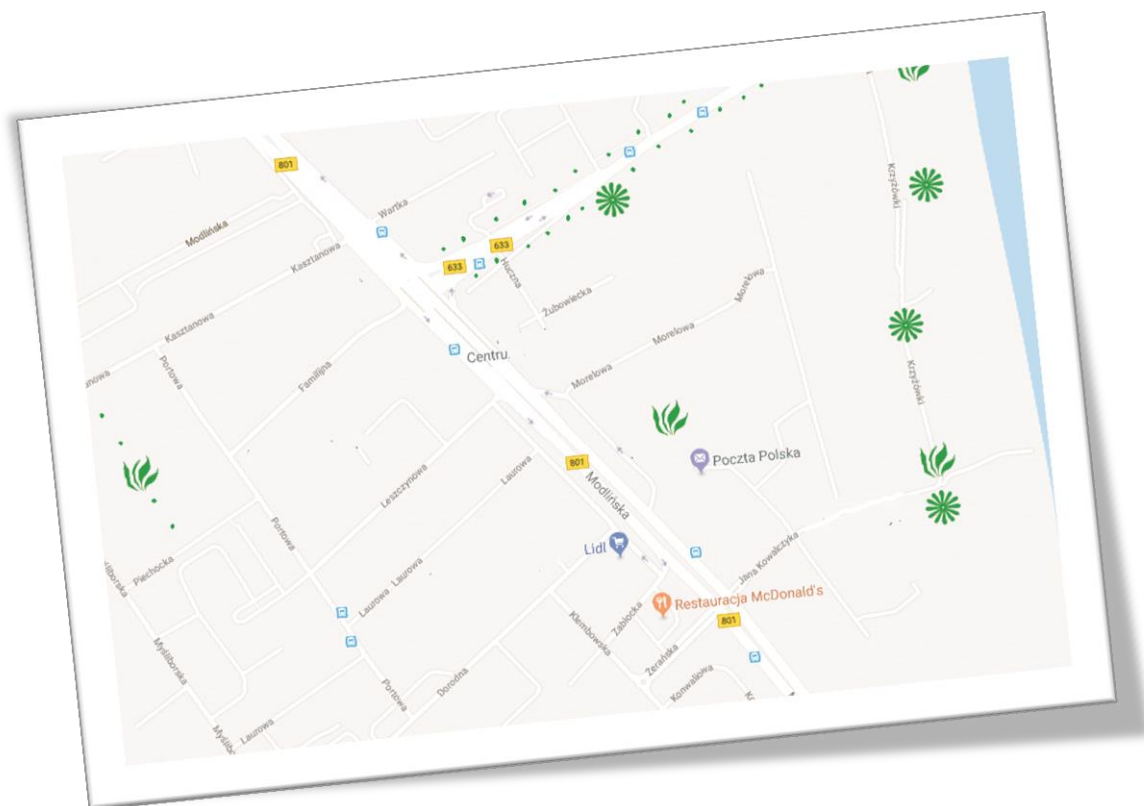
Ogrody społeczne, łąki kwietne, rabaty kwiatowe

- Posadzenie kwiatów: ul. Skarbka z Gór (teren należący do miasta), ul. Głębocka na wysokości ul. Internetowej.



Drzewa, krzewy

- Aleja drzew do zachowania – teren zieleni okolice ul. Zdziarskiej i ul. Olesin.
- Aleja z drzewami i krzewami – teren miejski łączący ul. Zaułek i ul. Kąty Grodzkie.
- Zachowanie drzewostanu – trójkąt pomiędzy Rzeką Długą, ul. Kąty Grodzkie i ul. Wyszowską.
- Obsadzenie paneli wzdłuż Trasy Toruńskiej pnączem oraz pasem zieleni.
- Obsadzenie drzewami ul. Głębockiej.
- Nasadzenie drzew i krzewów wzdłuż ul. Zaułek.
- Objęcie ochroną pomnikową alei drzew na kanałkiem przy Parku Magiczna.



Pomysły na zielen na obszarze Żerania i Piekietka



Parki, skwery i lasy

- Realizacja spójnej koncepcji zagospodarowania terenów nad Kanałem Żerańskim zdegradowanych budową gazociągu. Całość we współpracy m.st. Warszawy z Gaz-Systemem i PGNiG Termika. Założeniem jest przywrócenie tych okolic do możliwie naturalnej formy, także uwzględniając siedliska zwierząt m.in. ptaków, odbudowa terenów zieleni i utworzenie parku linearnego, przy jednoczesnym zwiększeniu wartości rekreacyjnych w postaci realizacji małej architektury czy trasy pieszo-rowerowej o ciągłym przebiegu będącej osią projektu. Dzięki zaangażowaniu Zarządu Zieleni projekt cały czas posuwa się do przodu, niedawno odbyły się konsultacje społeczne, niebawem ma być także przedstawiona wstępna koncepcja zagospodarowania. Co istotne, ten projekt wykracza także poza Żerań z racji przebiegu gazociągu przez całą Białołękę, aż do Rembelszczyzny.

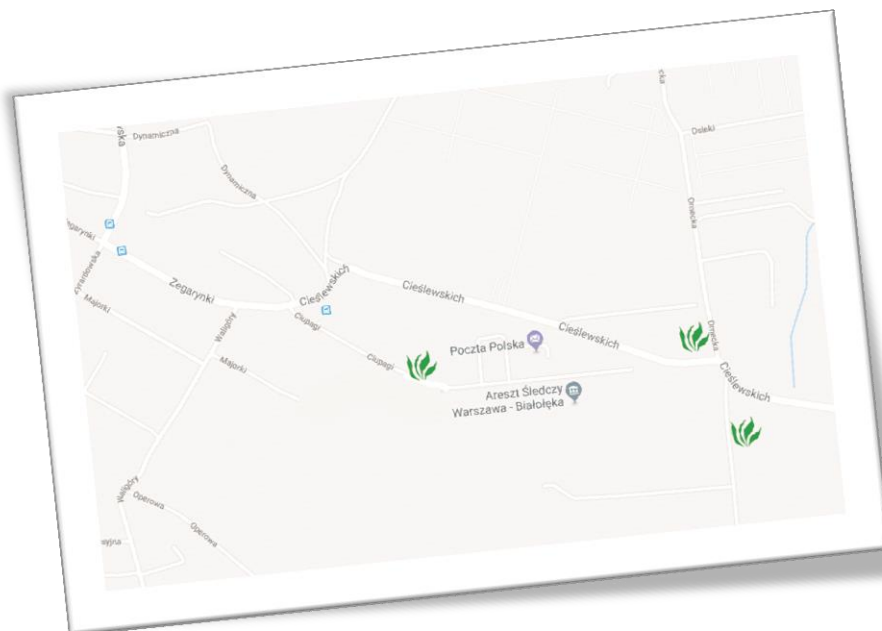
- Utworzenie i realizacja koncepcji zagospodarowania terenów, które nie będą objęte budową gazociągu, ale z racji umiejscowienia nad Kanałem Żerańskim i w jego bezpośredniej okolicy, powinny zostać spójnie zagospodarowane. *Skwer przy ul. Krzyżówki, pomiędzy boiskiem orlik i ul. Kowalczyka, obecnie nieco "dziki", który wymaga m.in. nasadzenia drzew, wytyczenia ścieżek, uporządkowania etc. Złożony w tej sprawie projekt do BP zebrał 531 głosów, co obrazuje dużą potrzebę modernizacji tego terenu.*
- Mini park na terenie pomiędzy Kanałem Żerańskim, ul. Płochocińską, ul. Krzyżówki i Osiedlem Nadwiślańskim, który ma zostać utworzony we współpracy Zarządu Zieleni i firmy Marvipol. *Istotne jest spójne zagospodarowanie całości terenu, w tym także działek znajdujących się przy Osiedlu Nadwiślańskim, a także nasadzenie nowych drzew na wolnym terenie i zachowanie maksymalnej ilości istniejących drzew i zieleni. Kluczowe jest także zachowanie ogólnodostępności tego terenu dla wszystkich mieszkańców.*
- Teren oznaczony w planie zagospodarowania ul. Morelowa i ul. Kowalczyka jako 7.1.ZP, obecnie częściowo we władaniu Dom Development (działka 9/5 z obrębu 40610), niemniej ma być on przekazany w zarząd m.st. Warszawy. *Utworzenie tam terenu zieleni urządzonej będącego rozwinięciem parku linearnego nad Kanałem Żerańskim. Kluczowe jest stworzenie tytułu inwestycyjnego dla tego terenu na poziomie Warszawskiej Prognozy Finansowej oraz budżetu m.st. Warszawy lub/i Dzielnicy Białołęka oraz systematyczna realizacja tego projektu, począwszy od pracy przygotowawczych, które w terenie można wykonywać niezależnie od prac koncepcyjnych (np. przygotowanie i uporządkowanie części terenów, nasadzenie drzew w zweryfikowanych już lokalizacjach etc.)*
- Utworzenie terenu zieleni urządzonej - parku z prawdziwego zdarzenia - na terenie dawnego składowiska popiołów z EC Żerań przy ul. Myśliborskiej, które jest obecnie rekultywowane. *O takich planach informowała m.in. Pełnomocnik ds. Zieleni Renata Kuryłowicz czy Wiceprezydent m.st. Warszawy Michał Olszewski. Ten teren mógłby służyć zarówno mieszkańcom Piekietka (część osiedla Żerań pomiędzy ul. Modlińską i Wisłą), gdzie jest mocno zintensyfikowana zabudowa mieszkaniowa i brakuje nawet niewielkich terenów zieleni i rekreacji, jak również osobom korzystającym z Kładki Żerańskiej i trasy rowerowo-piesznej wzdłuż wału wiślanego. Istotne jest, aby "trzymać rękę na pulsie" w tej sprawie, ponieważ ww. teren jest obecnie własnością PGNiG Termika, która to spółka już kilka lat temu planowała jego sprzedaż pod osiedle mieszkaniowe. Jednocześnie teren nie jest objęty MPZP, nie ma nawet uchwały dot. jego utworzenia.*
- Analogiczna sytuacja ma miejsce w przypadku Portu Żerańskiego, a szczególnie działki 54/1 z obrębu 40611 i przyległych pozostających w zarządzie m.st. Warszawy. *Jest to bardzo wartościowy przyrodniczo teren, nawet pomimo postępującej dewastacji i zaśmiecania. Dlatego też istotne jest dążenie do jego ochrony i docelowo utworzenia tam terenu zieleni urządzonej, przy jednoczesnym uwzględnieniu bogatej fauny, m.in. rzadkich i chronionych gatunków ptaków. Jest to tym istotne, iż sąsiednie tereny (działki 29 i 47/5 wraz z sąsiednimi) są już w rękach prywatnych podmiotów, a plany z nimi związane mają m.in. Dom Development i Ghelamco, co może poskutkować ich całkowitą degradacją (działka 47/5 - całkowita wycinka drzew mimo że teren jest silnie zadrzewiony, zniszczenie siedlisk zwierząt; działka 29 - degradacja, skażenie gruntu i zaśmiecenie także okolicznych terenów zieleni ze względu na działalność firm zajmujących się m.in. odpadami). Równocześnie Port Żerański w dokumentach m.st. Warszawy jest określany jako wartościowy przyrodniczo, stąd kluczowe jest utrzymanie tej funkcji oraz ograniczenie jego dewastacji - zarówno tymczasowej (gospodarka odpadami), jak i docelowej (zabudowa mieszkaniowa). Aktualnie została podjęta uchwała o tworzeniu MPZP, a równocześnie mają już miejsce działania deweloperów prowadzące do zabudowy tych terenów.*
- Ul. Portowa / Myśliborska – pas zieleni pod liniami napięcia. *Możliwość uprzątnięcia i zachowania zielonej powierzchni biologicznej dla tamtego zabudowanego przez osiedla rejonu.*



Drzewa, krzewy

- Systematyczne wykonywanie nasadzeń drzew na terenach zweryfikowanych już do tego celu przez Dzielnicę Białołęka na bazie zgłoszeń mieszkańców:
 - Na działkach nr ew.: 11 i 12 z obrębu 4-06-11 (okolice bloku przy ul. Krzyżówki 36D) znajduje się miejsce dla maksymalnie 35 drzew. Jest to rezerwa na nasadzenia kompensacyjne wynikające z decyzji środowiskowej dla rozbudowy ul. Głębockiej.
 - Na części tymczasowego parkingu (znajdującego się u zbiegu ulic Kowalczyka i Krzyżówki) przeznaczonej w miejscowym planie na zieleni znajduje się miejsce dla maksymalnie 18 sztuk. Miejsce to zostało zaproponowane Dom Development jako nowa lokalizacja nasadzeń zastępczych. Grunt na tym terenie wymaga uprzedniej rekultywacji.
 - Na terenie żłobka przy ul. Krzyżówki oraz wokół nieruchomości znajduje się miejsce dla 32 drzew. Także to miejsce zostało zaproponowane spółce Dom Development jako nowa lokalizacja nasadzeń zastępczych. (wg. późniejszych informacji liczba drzew możliwa do nasadzenia jest jeszcze większa i wynosi ok. 70)
 - Na skwerze przy ul. Kowalczyka/Krzyżówki jest miejsce dla kolejnych 5 drzew. W listopadzie 2016 r. posadziliśmy tu 40 roślin.

W przypadku braku możliwości nasadzenia drzew, istotne jest sadzenie np. krzewów, szczególnie gatunków mających wysoki potencjał w zakresie oczyszczania powietrza z zanieczyszczeń.
- Pasy drogowe ulic Modlińskiej i Płochocińskiej. Biorąc pod uwagę zintensyfikowanie działalności deweloperów w małym obszarze (szczególnie w rejonie ul. Krzyżówki i Kowalczyka), występuje duży problem z degradacją tych terenów w wyniku czego powstają ogromne klepiska i niszczona jest zieleni, np. teren od skrzyżowania Kowalczyka-Modlińska do stacji BP (nielegalne parkowanie, dziki wyjazd z budowy etc.), teren przy Płochocińskiej (nielegalny wyjazd przez teren zieleni z ul. Łopianowej). Istotne jest bieżące przeciwdziałanie, a docelowo realizacja projektu Zielone Ulice, dzięki któremu drzewa będą stanowić naturalną ochronę przed dewastacją pasów drogowych.



Pomysły na zieleni na obszarze Białołęka Dworska



Parki, skwery i lasy

- Park przy skrzyżowaniu ul. Cieślewskich i Ornecka, obecnie las, własność skarbu Państwa.
- Teren ogródków przy więzieniu na Białołęce: „Ogólnodostępne ogródki działkowe”.

Zielone problemy i rozwiązania oczami mieszkańców

Mieszkańcy Białołęki dostrzegają wiele problemów z zarządzaniem, planowaniem i wykorzystaniem potencjału zieleni w dzielnicy. Poniżej przedstawiamy tabelę, która została wypracowana przez uczestników spotkań i przedstawia nie tylko zdiagnozowane wyzwania, ale także propozycje rozwiązań, które ich zdaniem wpłyną na poprawę jakości środowiska przyrodniczego i tym samym życia na Białołęce.

PROBLEMY	ROZWIĄZANIA
DRZEWA	
Niedostateczna pielęgnacja drzew, w tym niedostateczne podlewanie latem, sadzenie drzew będących w złym stanie zdrowotnym.	Przestrzeganie Standardów Kształtowania Zieleni Warszawy.
Zbyt duża dysproporcja pomiędzy nowymi nasadzeniami drzew, a wycinkami.	Zmiana podejścia pracowników samorządowych.
Bezplanowa lokalizacja nasadzeń zastępczych - często ustalana w zupełnie innym miejscu, niż okolica wycinki.	Zmiana podejścia pracowników samorządowych.
Łamiące się drzewa i spadające gałęzie.	Bieżące sprawdzanie kondycji drzew, oraz w razie potrzeby przycinanie gałęzi zasłaniających: monitoring, znaki drogowe (osiedlowe), oświetlenie lamp.
TERENY ZIELENI	
Brak parków, skwerów, zieleńców, kwiatów, drzew, krzewów.	Planowanie i tworzenie takich miejsc.
PIELĘGNACJA ZIELENI	
Koszenie łąk, trawników (spaliny, hałas, koszty, niszczenie siedlisk owadów).	Nie koszenie przynajmniej części łąk i trawników (aspekt przyrodniczy, estetyczny i ekonomiczny).
Brak ochrony i nasadzeń roślin leczniczych i użytkowych (np. morwy).	Zmiana podejścia pracowników samorządowych.
PLANOWANIE I ZARZĄDZANIE ZIELENIĄ	
Brak konsultacji społecznych przy planowaniu nowych parków czy skwerów.	Organizacje konsultacji społecznych.
Brak przeznaczenia terenów na tereny zieleni (presja budowlana).	Zmiana podejścia pracowników samorządowych.
Brak proaktywnego podejścia do zieleni na poziomie urzędu dzielnicy.	Zmiana podejścia pracowników samorządowych.
Brak negocjacji z deweloperami w zakresie inwestycji w zielen, nawet pomimo ogromnej skali wycinki drzew.	Zmiana podejścia pracowników samorządowych.
Niszczenie, poprzez zasypywanie rowów melioracyjnych przez deweloperów – problem z odwodnieniem terenu.	Inwentaryzacja istniejących rowów melioracyjnych w celu ochrony ich przed zakopywaniem przez deweloperów. Uwzględniania rowów w Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego (MPZP) jako terenów do zachowania.

Brak Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego, a w istniejących brak ochrony terenów zieleni (przeznaczanie pod zabudowę).	Wdrożenie zasad Strategii 2030. Opracowanie, lub zaktualizowanie MPZP.
Niedostateczne przeciwdziałanie niszczeniu zieleni np. poprzez nielegalne parkowanie.	Zmiana podejścia pracowników samorządowych.
PRZYRODA	
Brak korytarzy ekologicznych i niszczenie istniejących.	Planowanie zieleni dla całej dzielnicy.
Zła jakość powietrza.	Zwiększanie ilości drzew i większa ochrona dużych, starych okazów.
Za mało budek dla owadów zapylających.	Wytypowanie miejsc (łąki kwietne) i ustawienie budek (oznaczenie i zabezpieczenie przed zniszczeniem).
EDUKACJA	
Brak edukacji w terenie – dzieci uczą się przyrody z książek wyłącznie.	Więcej lekcji w terenie – na wale, w lasach, których na Tarchominie sporo. Korzystajmy w mądry sposób z zieleni.



ZAZIELENIAMY BIAŁOŁĘKĘ – PORADNIK MIEJSKIEGO OGRODNIKA



Każdy mieszkaniec może przyczynić się do zwiększania atrakcyjności dzielnicy, poprzez swoje zaangażowanie w sprawy zieleni w najbliższej okolicy. Niezależnie od tego, czy dysponuje balkonem, tarasem, ogrodem, ROD-em, czy też ma ochotę zająć się pielęgnacją zieleni osiedlowej. Każde z tych działań jest potrzebne i ważne. W tej części publikacji postaramy się przybliżyć podstawy ogrodnictwa, które można zastosować na prywatnych i miejskich, oraz mechanizmy wsparcia z których mogą skorzystać mieszkańcy Warszawy.

Co możemy zrobić w mieście?

- zazieleniać balkony i ogrody kwiatami, krzewami, warzywami i ziołami;
- sadzić kwiaty, krzewy, drzewa na terenach należących do wspólnot, spółdzielni oraz publicznych;
- pielęgnować zieleni osiedlową i okoliczną;
- założyć ogród społeczny lub włączyć się w działalność już istniejącego;
- poprawiać warunki siedliskowe drzew rosnących na osiedlach, terenach szkół i przy ulicach;
- zgłaszać cenne drzewa jako pomniki przyrody;
- zgłaszać projekty do Budżetu Partycypacyjnego i Inicjatywy Lokalnej;
- włączać się w działalność lokalnych organizacji pozarządowych i grup aktywnych mieszkańców;
- utworzyć nową lokalną grupę aktywnych mieszkańców;
- edukować i uwrażliwiać na przyrodę najbliższych od najmłodszych lat

KRZEWY I DRZEWIA

Drzewa i krzewy pełnią szereg niezwykle istotnych funkcji kształtujących nasze życie w lokalnej przestrzeni, dlatego należy je sadzić i pielęgnować w taki sposób, aby dożywały sędziwego wieku. Jeśli nie mamy własnej działki, to możemy zgłaszać pomysły związane ze zwiększaniem ilości drzew i krzewów np. do Budżetu Partycypacyjnego.

Sadząc krzewy i drzewa w mieście warto wziąć pod uwagę zasady przedstawione w publikacji Polskiego Towarzystwa Dendrologicznego „Standardy Kształtowania Zieleni Warszawy” (dokument można bezpłatnie pobrać ze stron internetowych urzędów). Jest to oficjalny dokument m.st. Warszawy i wprawdzie dotyczy terenów publicznych, ale zawiera szereg cennych wskazówek wartych wykorzystania na własnych działkach. W publikacji przedstawione zostały m.in. cechy poszczególnych gatunków związane ze zdolnością pochłaniania zanieczyszczeń, czy też odporności na trudne miejskie warunki np. zasolenie w okresie zimowym.

Kiedy sadzimy krzewy i drzewa?

Wyróżnia się dwa dogodne okresy sadzenia: wiosenny (od końca lutego do początku maja), oraz jesienny (od końca sierpnia do końca października). W miastach bardziej pożądanym wydaje się termin wiosenny, szczególnie gdy na terenie posadzenia roślin używana jest sól do zabezpieczania chodników, czy parkingów przed zlodzeniem. Wówczas drzewa i krzewy posadzone w pierwszej połowie roku będą lepiej zaadaptowane i powinny z mniejszymi trudnościami znieść zimowe niedogodności. Warto jednak wyeliminować całkowicie użycie soli, chociażby na rzecz piasku.

O czym należy pamiętać sadząc krzewy i drzewa?

- wybór odpowiedniej lokalizacji - w zależności od wymagań siedliskowych (w stosunku do nasłonecznienia, warunków wodnych, rodzaju gleby) oraz ukształtowania powierzchni;
- zachowanie odpowiedniej odległości pomiędzy sąsiadami;
- prawidłowe posadzenie - krzewy i drzewa należy sadzić na takiej wysokości, na jakiej rosły w szkółce; jeśli sadzimy drzewo może ono wymagać zabezpieczenia palikami, które uchronią roślinę przed złamaniem; posadzone rośliny należy podlać i obsypać korą (kora nie powinna jednak bezpośrednio dotykać pnia drzewa);
- pielęgnacja – w przypadku braku opadów rośliny wymagają podlewania;
- ochrona – drzewa i krzewy nie mogą być podkaszane podczas cięcia trawy; takie uszkodzenia najczęściej prowadzą do obumarcia; warto obsypać korą misę drzewa lub otoczenie krzewu, aby warstwa ta uniemożliwiła kontakt podkaszarki z rośliną; należy także zaniechać używania soli do odśnieżania na terenie ogrodu, gdyż powoduje ona uszkodzenie i obumieranie roślin.

Wybór gatunków

Polecane są gatunki drzew, które będą odporne na miejskie warunki (zasolenie i suszę) i których zdolność oczyszczania powietrza z zanieczyszczeń jest wysoka. Warto także pamiętać o zwierzętach i wybierać gatunki przystosowane do miast, a jednocześnie pożytecznych dla ptaków (grusze, wiśnie, jarzęby, czy głogi). Dokładną charakterystykę parametrów poszczególnych gatunków znajdziemy w „**Standardach kształtowanie zieleni Warszawy**”.

Podejmując decyzję odnośnie wyboru gatunku, warto także kierować się kryterium zgodności z siedliskiem i wybierać krajowe rośliny, rosnące w bliskiej okolicy. Rodzime rośliny są dobrze przystosowanych do lokalnych warunków glebowych i klimatycznych, oraz pełnią kluczową rolę w ekosystemie.

Tereny znajdujące się na Białotęce należą do wilgotnych i podmokłych. Większość obcych gatunków roślin nieprzystosowanych do tak trudnych uwarunkowań glebowo klimatycznych zwyczajnie sobie nie poradzi, a mieszkańcy i służby miejskie będą nieustannie walczyć z inwazją szkodników, chorób grzybowych i wymianą roślin.



Polecane gatunki rodzimych roślin na w/w warunki siedliskowe:

Drzewa liściaste:

- brzoza omszona (*Betula pubescens*)
- czeremcha zwyczajna (*Padus avium*)
- dąb szypułkowy (*Quercus robur*)
- głóg jednoszyjkowy (*Crataegus monogyna*)
- głóg dwuszyjkowy (*Crataegus laevigata*)
- grab pospolity (*Carpinus betulus*)
- grusza pospolita (*Pyrus communis*)
- grusza drobnoowocowa (*Pyrus calleryana*)
- jarząb mączny (*Sorbus aria*)
- jarząb szwedzki (*Sorbus intermedia*)
- jesion wyniosły (*Fraxinus excelsior*)
- klon jawor (*Acer pseudoplatanus*)
- klon pospolity (*Acer platanoides*)
- lipa drobnolistna (*Tilia cordata*)
- lipa szerokolistna (*Tilia platyphyllos*)
- olsza czarna (*Alnus glutinosa*)
- olsza szara (*Alnus incana*)
- topola biała (*Populus alba*)
- topola czarna (*Populus nigra*)
- wiąz pospolity (*Ulmus minor*)
- wierzba płacząca (*Salix sepulcralis* 'Chrysocoma')
- wierzba biała (*Salix alba*)
- wierzba iwa` Mas (*Salix caprea` Mas*),
- wierzba krucha (*Salix fragilis*)

Drzewa iglaste:

- sosna błotna (*Pinus rotundata*)
- świerk pospolity (*Picea abies*)

Krzewy:

- berberys zwyczajny (*Berberis vulgaris*)
- bez czarny (*Sambucus nigra*)
- bez koralowy (*Sambucus racemosa*)
- dereń jadalny (*Cornus mas*)
- dereń świdwa (*Cornus sanguinea*)
- dereń biały (*Cornus alba*)
- kalina koralowa (*Viburnum opulus*)
- leszczyna pospolita (*Corylus avellana*)
- lilak pospolity (*Syringa vulgaris*)
- malina właściwa (*Rubus idaeus*)
- porzeczka czerwona (*Ribes spicatum*)
- róża wielokwiatowa (*Rosa multiflora*)
- róża dzika (*Rosa canina*)
- śliwa tarnina (*Prunus spinosa*)
- tawuły (*Spirea sp.*)
- trzmielina pospolita (*Euonymus europaeus*)
- wierzba - różne gatunki (*Salix sp.*): wierzba iwa, wierzba purpurowa `Nana

Pnącza:

- aktinidia pstrolistna (*Actinidia kolomikta*)
- bluszcz pospolity (*Hedera helix*)
- hortensja pnąca (*Hydrangea petiolaris*)
- kokornak wielkolistny (*Aristolochia macrophylla*)
- powojniki (*Clematis sp.*)
- wiciokrzew pomorski (*Lonicera periclymenum*)

Czy można posadzić drzewo lub krzew na terenie publicznym, np. trawniku, czy w parku?

Jeżeli chcemy posadzić krzewy lub drzewa na terenie, który nie należy do nas, wówczas należy uzyskać zgodę właściciela danego obszaru. To, do kogo należy wybrane miejsce można sprawdzić na mapie na stronie: www.mapa.um.warszawa.pl.

W jaki sposób można dbać o rosnące już drzew i krzewy.

Jak chronić je na terenach publicznych i prywatnych?

Na podstawie badań realizowanych w 2016 roku przez Fundację alter eko, ze wsparciem dr Marzeny Suchockiej, udało się wskazać główne przyczyny zamierania drzew w Warszawie, czyli nieprawidłowe posadzenie drzewa (m.in. brak mis, źle zamontowanie palików), niszczenie podkaszarką, stosowanie soli w okresie zimowym, nieprawidłowo prowadzone remonty i przebudowy w sąsiedztwie drzew, susza i wandalizm (źródło: „Zielony raport: analiza sposobu ochrony drzew w procesach inwestycyjnych oraz jakości nasadzeń zastępczych w Warszawie”, 2016r.).

Na część powyższych problemów mamy wpływ. Każdorazowo warto wykonać lub wnioskować (do zarządcy osiedla, właściciela terenu) o wykonanie misy wokół drzewa i wypełnienie jej korą. Zabieg ten będzie poprawiał warunki życiowe drzewa, oraz ograniczał dostęp do pnia kosiarki. Niestety, gdy kora na 30% obwodu pnia jest uszkodzona, to szanse na przeżycie drzewa bardzo maleją.

W kwestii soli warto wnioskować do zarządcy drogi o zaprzestanie solenia. W niektórych częściach Warszawy substancja ta jest już niewykorzystywana. Jeśli jest to niemożliwe, to można wnosić o wykonanie osłon na drzewa i krzewy, które będą zabezpieczały przed błotem pośniegowym. Takie osłony na krzewy znajdują się m.in. wzdłuż ul. Świderskiej oraz wokół kilku drzew przy ul. Ćmielowskiej. Zgodnie z prawem, inwestor wykonujący prace w okolicy drzew zobowiązany jest do ich ochrony, tak aby przetrwały inwestycję w niepogorszonym stanie. Zakazane jest m.in. składowanie materiałów budowlanych w obrębie korzeni. Jak wskazuje dr Marzena Suchocka, w publikacji „Projekt ochrony drzew w procesie inwestycyjnym” (2016r), wszelkie wykopy w pobliżu drzewa nie powinny być wykonywane w odległości mniejszej od pnia niż trzy jego średnice. Wykopy prowadzone w mniejszej odległości mogą powodować wyrwanie się drzewa. Oprócz korzeni, chroniony musi być także pień, ponieważ uszkodzenie ok. 50% pnia powoduje obumarcie i śmierć drzewa. Z powyższych powodów, osoby, którym zależy na ochronie drzew powinny informować właściwe organy w sytuacji, gdy drzewa i krzewy nie są należycie chronione na terenie budowy czy remontu.



Warto także na bieżąco monitorować planowane wycinki w okolicy. Dzielnica Białołęka, jako jedyna w Warszawie, na prośby mieszkańców, utworzyła specjalną zakładkę na stronie internetowej, na której publikuje wnioski i decyzje na wycinkę drzew. Umożliwia to nam, mieszkańcom trzymać rękę na pulsie i reagować w uzasadnionych przypadkach. Jednym z nich może być ochrona gatunkowa roślin i zwierząt, np. w przypadku gniazdowania ptaków na drzewie wskazanym do wycinki.

Wykaz znajdziemy na: www.bialoleka.waw.pl.

Rabaty kwiatowe

Kwiaty są ozdobą miast. Na Białogłę nie ma zbyt wielu kwitnących przestrzeni, więc mieszkańcy mają duże możliwości działania w tym zakresie. Rabaty warto zakładać zarówno na balkonach, parapetach, ogrodach, na terenach osiedli i w przestrzeniach miejskich.

Ogrody przydomowe, kompozycje balkonowe, tak samo jak inne zgrupowania roślinności, mogą pełnić wiele istotnych funkcji kulturowych i przyrodniczych. Przestrzeń kształtowana przez człowieka musi pełnić w jak największym stopniu funkcje biocenotyczne, ponieważ w wyniku ogromnej presji urbanizacyjnej zaczyna brakować miejsc naturalnego występowania zwierząt i roślin. Niekorzystne zmiany można, i należy minimalizować, wzbogacając strukturę ekologiczną terenów zieleni zwłaszcza, jeśli sąsiadują one z obszarami o dużych wartościach przyrodniczych.

Decydując się na stworzenie ogrodu naturalistycznego, każdy może wnieść swój mały wkład w dzieło ochrony środowiska przyrodniczego, kulturowego i wizualnego. Ogrody wzorowane na naturze – stwarzających miejsca schronienia, żerowania i rozrodu zwierząt oraz warunki dla migracji flory i fauny powiększa areał ostoi przyrodniczych i łączy je ze sobą, wzmacniając różnorodność biologiczną. Idea ogrodów inspirowanych naturą staje się obecnie trendem na obiekty architektury krajobrazu tego typu.



Wybór gatunków

Podobnie jak w przypadku drzew i krzewów, warto wybierać gatunki rodzime, dostosowane do lokalnych warunków i naturalnie występujących w otoczeniu. Dzięki zastosowaniu roślin zgodnych z siedliskiem, dobrze przystosowanych do lokalnych warunków glebowych i klimatycznych, ogród stanie się trwały. Roślinność rodzima pełni kluczową rolę w ekosystemie. Jej stosowanie w ogrodach wpływa pozytywnie na ochronę tożsamości krajobrazu. Prawidłowe dostosowanie roślin do warunków terenu skutkować będzie prawidłowym wzrostem, zdrowotnością - brakiem kłopotów z pielęgnacją i rozwojem roślin.

Proponowane gatunki byliny / roślin zielnych na rabaty: niskie (20- 30cm)

- dąbrówka rozłogowa (*Ajuga reptans*)
- bergenia sercowata (*Bergenia cordifolia*)
- bodziszek Renarda (*Geranium renardii*)
- fiołek wonny (*Viola odorata*)
- konwalia majowa (*Convallaria majalis*)
- kopytnik pospolity (*Asarum europaeum*)
- niezapominajka leśna (*Myosotis sylvatica*)
- pierwiosnek wyniosły (*Primula elatior*)
- przetacznik rozesłany (*Veronica prostrata*)
- ułudka wiosenna (*Omphalodes verna*)
- zawilec gajowy (*Anemone nemorosa*)

średnie (40-60 cm)

- bodziszek korzeniasty (*Geranium macrorrhizum*)
- bodziszek wspaniały (*Geranium x magnificum*)
- brunera wielkolistna (*Brunnera macrophylla*)
- goździk pyszny (*Dianthus superbus*)
- firletka poszarpana (*Lychnis flos-cuculi*)
- jarzmianka większa (*Astrantia major*)
- jaskier ostry (*Ranunculus acris*)
- kniec błotna, kaczeniec (*Caltha palustris*)
- kosmatka olbrzymia (*Luzula sylvatica*)
- krwawnik kichawiec (*Achillea ptarmica*)
- niezapominajka błotna (*Myosotis palustris*)
- paprotka zwyczajna (*Polypodium vulgare*)
- przetacznik długolistny (*Veronica longifolia*)
- szalwia łąkowa (*Salvia pratensis*)
- wielosił błękitny (*Polemonium coeruleum*)
- żywokost lekarski (*Symphytum officinale*)
- zawilec wielkokwiatowy (*Anemone sylvestris*)
- zawilec mieszańcowy (*Anemone x hybrida*)

wysokie (80-100 cm)

- bodziszek łąkowy (*Geranium pratense*)
- bodziszek leśny 'Album' (*Geranium sylvaticum* 'Album')
- kosaciec syberyjski (*Iris sibirica*)
- kosaciec żółty (*Iris pseudacorus*)
- krwawnica pospolita (*Lythrum salicaria*)
- pióropusznik strusi (*Matteuccia struthiopteris*)
- rdest wężownik (*Polygonum bistorta*)
- rozplenica japońska (*Pennisetum alopecuroides*)
- tawułka arendsza (*Astilbe arendsii*)
- trybula leśna 'Ravenswing' (*Anthriscus sylvestris* 'Ravenswing')
- trzęślica trzcinowata (*Molinia arundinacea*)
- trzęślica modra (*Molinia caerulea*)
- zawilec japoński (*Anemone hupehensis* var. *Japonica*)

bardzo wysokie (150-200 cm)

- dzięgiel leśny (*Angelica sylvestris*)
- kozłek lekarski (*Valeriana officinalis*)
- miskant chiński (*Miscanthus sinensis*)
- mozga trzcinowata (*Phalaris arundinacea*)
- oman wspaniały (*Inula magnifica*)
- rodgersja tarczolistna (*Rodgersia tabularis*)
- sadziec plamisty (*Eupatorium dubium*)

Rośliny cebulowe

Sadzenie cebulek kwiatowych to lekkie i przyjemne jesienne zajęcie dla każdego. Choć jest bardzo proste, należy pamiętać o kilku zasadach, np. by cebulki sadzić na głębokości trzykrotnie większej od ich wysokości i tak, by czubek skierowany był do góry. Następnie należy podlać je niewielką ilością wody.

Cebule preferujące słoneczne stanowiska: tulipan (*Tulipa*) (najlepiej wybrać małe tulipany o krótkich łodyżkach), hiacynt (*Hyacinthus*), szafirek groniasty (*Muscari botryoides*), czosnek ozdobny (*Allium*), szachownica kostkowata (*Fritillaria meleagris*) i szachownica cesarska (*Fritillaria imperialis*), zawilec grecki (*Anemone blanda*), śnieżnik lśniący (*Chionodoxa luciliae*), śnieżyczka przebiśnieg (*Galanthus nivalis*), czosnek bułgarski (*Nectaroscordum*) i cebulica syberyjska (*Scilla sibirica*), narcyzy (*Narcissus*), krokusy wielkokwiatowe oraz krokusy botaniczne.

Cebulki kwiatowe, które tolerują cień: tulipan późny (mały tulipan botaniczny), zawilce, śniedek baldaszkowaty (*Ornithogalum umbellatum*) i puszczenia cebulicowata (*Puschkinia scilloides*). Tulipany, krokusy, narcyzy i przebiśniegi najlepiej wyglądają posadzone w dużych grupach. Najlepiej sadzić je po kilkanaście sztuk w rozstawie 8 x 8 cm.

Cebulki sadzimy jesienią, najlepiej we wrześniu i październiku. Wybieramy stanowiska słoneczne, z glebą próchniczną i przepuszczalną. Cebule najlepiej rosną w miejscach dobrze nasłonecznionych lub lekko zacienionych (na przykład w świetle rozproszonym pod koronami drzew). Rośliny cebulowe rosną bardzo intensywnie przez mniej więcej trzy miesiące, po czym przechodzą w stan spoczynku. Najlepiej rosną w ziemi przepuszczalnej i bogatej w próchnicę. Podłoże powinno być luźne i żyzne do głębokości 25-30 cm.



Gdzie można złożyć rabatę kwiatową?

Podobnie jak w przypadku innych roślin, kwiaty możemy sadzić na terenach własnych, lub po uzyskaniu zgody właściciela. Jeśli dostrzegamy potrzebę ukwiecenia wybranej przestrzeni, która jest terenem publicznym należącym do Miasta, wówczas warto skontaktować się z dzielnicowym lub miejskim organem odpowiedzialnym za zielen i poprosić o wykonanie rabaty.

Łąka kwietna

Łąka kwietna może powstać w przestrzeni publicznej lub prywatnej. Jeśli dysponujemy własnym kawałkiem ziemi, wówczas część ogrodu można przeznaczyć pod łąkę kwietną, która ze względu na swoje walory wizualne i przyrodnicze, cieszy się z roku na rok coraz większą popularnością w przestrzeni miejskiej.

Teren pod planowaną łąkę należy przekopać i oczyścić z chwastów. Nasiona można kupić w formie gotowych mieszanek w sklepach, jednak warto zwrócić uwagę na ich skład. Tańsze mieszanki zazwyczaj zawierają więcej trawy, która z czasem może zagłuszyć rośliny kwitnące. Ważne aby w zestawie nasion znajdowały się rośliny zarówno jednoroczne jak i wieloletnie. Można również pozyskać nasiona samemu. Pamiętajmy jednak, że takie nasiona muszą być dojrzałe (łatwo się obsypują) oraz suche (zbierane w słoneczny, suchy dzień).

Nasiona mieszamy z piaskiem, co zapewnia równomierny siew. Następnie wgniatamy lub wdeptujemy je w ziemię, nie przysypujemy ziemią, ponieważ część roślin kiełkuje w świetle. W pierwszym okresie wzrostu łąki musimy zadbać aby gleba była wilgotna. Rośliny kiełkują nierównomiernie, niektóre dopiero w następnym roku po posianiu. Pielęgnacja łąki kwietnej sprowadza się do koszenia jej dwa razy w roku.

Łąkę kwietną warto założyć ze względu na to, iż może się ona stać środowiskiem życia dla pięknych, barwnych motyli, oraz dla niezwykle pożytecznych owadów zapylających. Dobierając mieszankę kwiatów miejmy na uwadze to, aby znalazły się wśród nich rośliny nektarodajne, które będą służyły owadom.

Spośród popularnych roślin łąkowych, które warto wysiać w ogrodzie, wymienić można: chabry bławatek i łąkowy, koniczynę białą i fioletową, kosmosy, krwawnik pospolity, melisę lekarską, mniszka lekarskiego, marchew zwyczajną (dzika marchew), macierzankę piaskową, nawłóć pospolitą, ostrożeń polny, szalwię lekarską, czy wrotycz pospolity.



Przykłady składu gatunkowego łąki:

Łąka kwietna świeża

- chaber łąkowy (*Centaurea jacea*)
- cykoria podróżnik (*Cichorium intybus*)
- dzwonek jednostronny (*Campanula rapunculoides*)
- groszek łąkowy (*Lathyrus pratensis*)
- jaskier ostry (*Ranunculus acris*)
- komonica zwyczajna (*Lotus corniculatus*)
- koniczyna biała (*Trifolium repens*)
- koniczyna łąkowa (*Trifolium pratense*)
- kostrzewa łąkowa (*Festuca pratensis*)
- krwawnik pospolity (*Achillea millefolium*)
- krwiściąg lekarski (*Sanguisorba officinalis*)
- Inica pospolita (*Linaria vulgaris*)
- marchew dzika (*Daucus carota*)
- rajgras wyniosły (*Arrhenatherum elatius*)
- świerzbica polna (*Knautia arvensis*)
- wrotycz zwyczajny (*Tanacetum vulgare*)
- wyka ptasia (*Vicia cracca*)
- złocień właściwy (*Leucanthemum vulgare*)

Łąka kwietna wilgotna

- bukwica zwyczajna (*Betonica officinalis*)
- firletka poszarpana (*Lychnis flos-cuculi*)
- goździk pyszny (*Dianthus superbus*)
- jaskier ostry (*Ranunculus acris*)
- kniec błotna (*Caltha palustris*)
- komonica błotna (*Lotus uliginosus*)
- komonica zwyczajna (*Lotus corniculatus*)
- koniczyna białoróżowa (*Trifolium hybridum*)
- kosaciec syberyjski (*Iris sibirica*)
- kosaciec trawolistny (*Iris graminea*)
- krwawnik kichawiec (*Achillea ptarmica*)
- kukulka szerokolistna (*Dactylorhiza majalis*)
- mieczyk dachówkowaty (*Gladiolus imbricatus*)
- mydlnica lekarska (*Saponaria officinalis*)
- ostrożeń łąkowy (*Cirsium rivulare*)
- pełnik europejski (*Trollius europaeus*)
- przetacznik długolistny (*Veronica longifolia*)
- rdest wężownik (*Polygonum bistorta*)
- wielosił błękitny (*Polemonium coeruleum*)
- żywokost lekarski (*Symphytum officinale*)

Gdy decydujemy się na założenie łąki, to kolejnym krokiem może być umieszczenie na jej terenie domku dla owadów zapylających. W ten sposób oprócz bazy pokarmowej, stworzymy także dom dla owadów. Domki można wykonać wspólnie z dziećmi, np. z glinianych doniczek wypełnionych pustymi łodygami bambusa lub trzciny.

Jeśli planujemy wykonanie łąki kwietnej w przestrzeni publicznej, wówczas warto skorzystać z mechanizmów wspierania mieszkańców jakimi są Budżet Partycypacyjny, lub Inicjatywa Lokalna.

Mechanizmy m.st. Warszawy wspierające inicjatywy społeczne

Jeśli nasz Poradnik zachęcił Was do działania, a nie dysponujecie własnym kawałkiem ziemi, lub uważacie, że Wasza okolica może być bardziej zielona, to ta część jest dla Was! W Warszawie możemy skorzystać z dwóch mechanizmów wspierających oddolne inicjatywy społeczne: Inicjatywy Lokalnej i Budżetu Partycypacyjnego.

Inicjatywa lokalna to jedna z form współpracy samorządu Warszawy z mieszkańcami, która służy wspólnej realizacji określonego zadania na rzecz społeczności lokalnej. Wszelkie informacje dotyczące mechanizmu znajdują się na stronie: www.inicjatywa.um.warszawa.pl.

Przykładem realizowanej „zielonej inicjatywy” jest projekt ogrodu społecznego przy Centrum Aktywności Lokalnej na Białołęce „Trzy pokoje z kuchnią”. W ramach „Sąsiedzkiej Inicjatywy Ogrodniczej” zaplanowano remont domku w ogrodzie, budowę narzędziownika, szycie poduch ogrodowych, budowę ogrodzenia, zamontowanie tablicy informacyjnej i wiele innych działań.

Budżet partycypacyjny to proces, w trakcie którego mieszkańcy decydują o wydatkowaniu części budżetu, który dana dzielnica przeznaczy na ten cel. Podobnie jak w przypadku inicjatywy lokalnej, to mieszkańcy składają wnioski wraz z listą poparcia (tutaj także osoby niepełnoletnie mają głos), ale w budżecie partycypacyjnym to także mieszkańcy decydują, które projekty zostaną zrealizowane. Wykonanie projektu jest jednak w rękach urzędników i rola mieszkańców na tym etapie jest mocno ograniczona. Szczegóły dotyczące budżetu partycypacyjnego znajdują się na stronie: www.twojbudzet.um.warszawa.pl.

Corocznie w Warszawie realizowanych jest kilkaset projektów, wiele z nich dotyczy zieleni. W 2017 roku, na terenie Białołęki miał być zrealizowany duży projekt na zagospodarowanie zielonego skweru „Ogrody Mehoffera”. Jak dotychczas prace się przedłużają i prawdopodobnie realizacja prac ogrodowych zostanie wykonana dopiero na wiosnę.

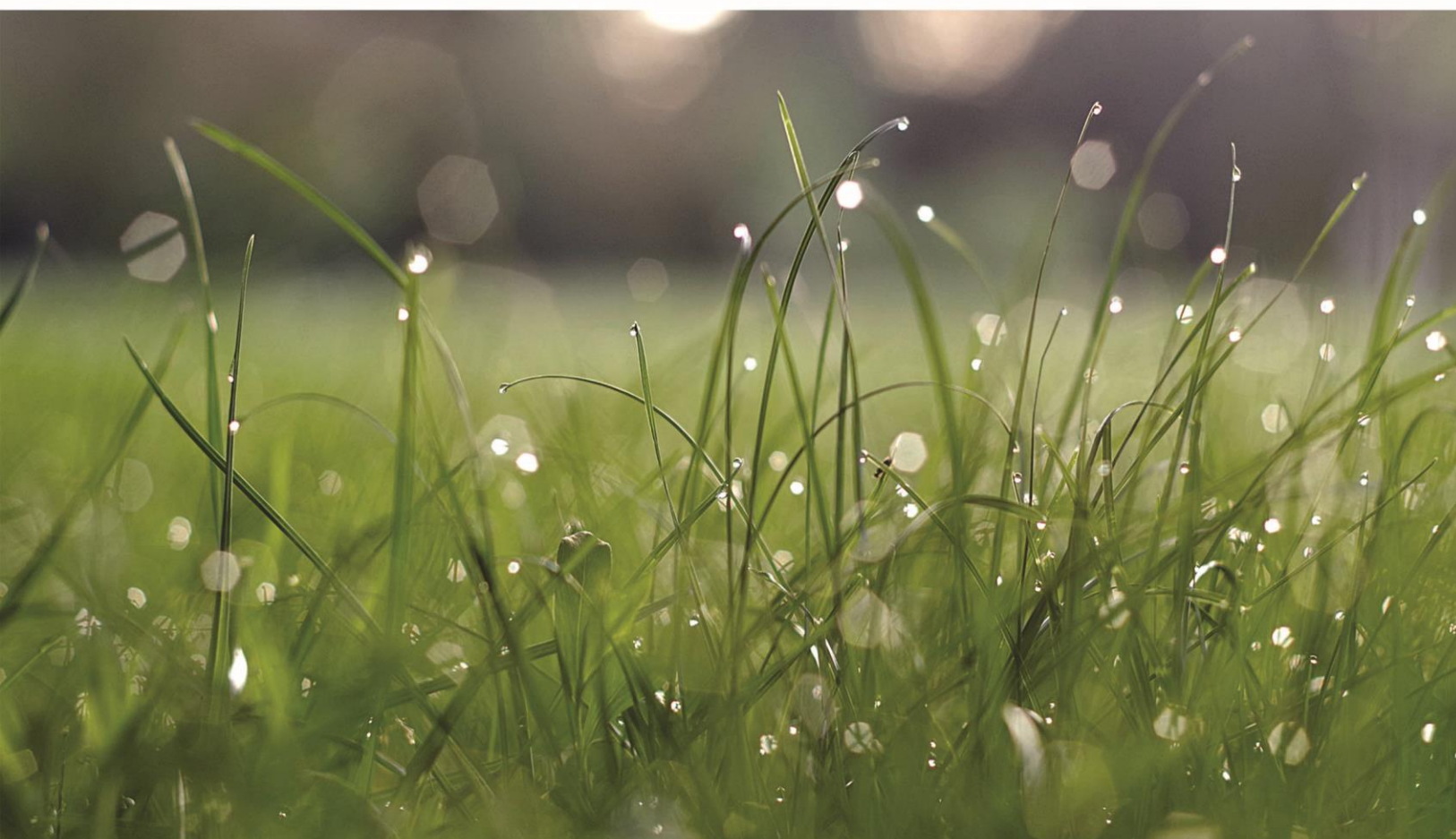
W edycji budżetu partycypacyjnego z 2017 roku zgłoszonych zostało wiele zielonych projektów i 8 z nich zwyciężyło, co oznacza ich realizację w 2018 roku. Te projekty to: „Zielona Białołęka – Zielony Tarchomin” (posadzenie 10 drzew), „Posadźmy 450 krzewów na Tarchominie”, „Czyste powietrze na Tarchominie – TAK dla drzew”, „50 drzew dla Białołęki”, „Rośliny na ekranach akustycznych Trasy Mostu Północnego”, „Drzewa zamiast zlewni ścieków”, „Ogród antysmogowy” i „Aleja i zielony skwerek przy Parku Magiczna”. Sumując, z Budżetu Partycypacyjnego zostanie posadzonych w 2018 roku kilkaset drzew i krzewów. Warto pisać projekty i na nie głosować!



Bibliografia

- „Dziedzictwo kulturowe warszawskiej dzielnicy Białołęka: problemy ochrony, prezentacji i popularyzacji”, Magdalena Bryk, Warszawa, 2011
- „Drzeworadnik”, Jakub Józefczuk, Mariusz Krynicki, Daniela Grzesińska, Fundacja alter eko, Warszawa 2016
- „Ogród. Ostoja zwierząt”, Katarzyna Dytrych, Justyna Niewolewska, Agnieszka Tomalka-Sadownik, Fundacja Nasza Ziemia, Warszawa 2013.
- „Ostatnie dziecko lasu. Jak uchronić nasze dzieci przed zespołem deficytu natury”, Richard Louv, 2005
- „Poradnik Przyjaciół Drzew”, Jakub Józefczuk, Anna Szmigiel-Franz, Aleksandra Zienkiewicz, Fundacja EkoRozwoju, Wrocław 2017
- „Projekt ochrony drzew w procesie inwestycyjnym”, Marzena Suchocka, Warszawa 2016
- „Standardy kształtowania zieleni Warszawy”, Polskie Towarzystwo Dendrologiczne, Warszawa 2016
- „Zoom na zieleni”, Marzena Suchocka, Mariusz Krynicki, Daniela Grzesińska, Fundacja alter eko, Warszawa 2016
- www.bialoleka.waw.pl
- www.twojbudzet.um.warszawa.pl
- www.inicjatywa.um.warszawa.pl


fundacja
alter eko /
www.altereko.pl



ISBN 978-83-945899-3-6



9 788394 589936